

Bruksela, 7 listopada 2025 r.
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	Demokracja i przejrzystość w sporcie – <i>Wymiana poglądów</i>

Delegacje otrzymują w załączeniu notę orientacyjną prezydencji na powyższy temat, mającą posłużyć za punkt wyjścia do wymiany poglądów podczas posiedzenia Rady (ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu) w dniu 28 listopada 2025 r.

Demokracja i przejrzystość w sporcie

Nota orientacyjna prezydencji

Sport jest nieodłącznym elementem życia europejskich społeczeństw. To coś więcej niż rywalizacja, wyniki i medale – sport inspiruje, angażuje i jednoczy ludzi ponad granicami, kulturami i językami. Propagując radość, uczciwość, włączenie społeczne i szacunek, sport pomaga kształtować aktywnych, zdrowych i zaangażowanych społecznie obywateli. Buduje mosty, tworzy przestrzenie i sprawia, że w dążeniu do wspólnych celów zapomina się o różnicach. Na boisku i w lokalnych klubach sport wzmacnia wspólną tożsamość i zwiększa spójność, pokazując, że *fair play* i przestrzeganie zasad są fundamentami demokratycznego obywatelstwa. Sport jest prawdziwą szkołą demokracji – rozwija uczciwość, odpowiedzialność i uczestnictwo, wzmacniając wzajemne powiązania, na których opierają się nasze społeczeństwa.

To właśnie jest podstawą europejskiego modelu sportu. Jego założeniem jest to, że sport ma być nie tylko źródłem rozrywki, ale także powinien chronić nasze wspólne wartości demokratyczne, przejrzystość, solidarność i poszanowanie praw człowieka. Zasady te są fundamentami zaufania i legitymizacji w sporcie. Bez nich sport może stracić swoją jednoczącą rolę i przestać być jedną z pozytywnych i konstruktywnych sił społecznych. Dlatego też prezydencja duńska na temat przewodni tej politycznej dyskusji wybrała: „Demokrację i przejrzystość w sporcie”.

Jednym z ważnych osiągnięć w tej dziedzinie była zainicjowana w 2021 r. przez Danię i kraje nordyckie Wspólna deklaracja w sprawie przejrzystości, demokracji i praw człowieka w pracy międzynarodowych federacji sportowych. Deklaracja – którą wstępnie podpisały 23 państwa europejskie, a obecnie zatwierdziło ogółem 38 państw – promuje otwarty i demokratyczny proces decyzyjny oraz służy jako użyteczny punkt odniesienia w krajowych i międzynarodowych dyskusjach na forum organizacji sportowych, które to organizacje ponoszą znaczącą odpowiedzialność za wdrażanie i ochronę najlepszych demokratycznych praktyk. Wartości, jakimi są demokracja i przejrzystość, są obecnie mocno zakorzenione w unijnej polityce w dziedzinie sportu, począwszy od Białej księgi na temat sportu z 2007 r. i Traktatu z Lizbony z 2009 r. aż po plan prac UE w dziedzinie sportu i program Erasmus +, wszystkie z nich wzmacniają dobre zarządzanie i umieszczają prospołeczną rolę sportu w centrum europejskiej współpracy.

Pomimo tych postępów nadal istnieją poważne wyzwania. Wiele międzynarodowych organizacji sportowych wciąż boryka się z demokratycznymi deficytami, a decyzje o dalekosiężnych konsekwencjach podejmuje się na ich forum bez prawdziwego zaangażowania organizacji członkowskich, sportowców lub społeczeństwa obywatelskiego. Przezroczystość jest nadal niewystarczająca, np. jeśli chodzi o przyznawanie praw do organizacji wydarzeń sportowych – niejasne kryteria i nieprzejrzyste procedury głosowania zwiększają ryzyko korupcji i bezprawnych nacisków. Jednocześnie sport służy wciąż jako jedno z narzędzi tzw. wybielania wizerunku przez sport, a niektóre reżimy wykorzystują duże imprezy sportowe, by poprawić swoją reputację i odwrócić uwagę od niedemokratycznych procesów i naruszeń praw człowieka.

Zagrożeniem są także ligi zamknięte, wyłamujące się z oficjalnego systemu – są to komercyjne przedsięwzięcia, które nie przestrzegają w pełni wartości, na których opiera się europejski model sportu. Zamknięte turnieje organizowane w oderwaniu od systemów awansu i deklasacji, osłabiające solidarność między dużymi i małymi klubami, niszczą kluczowe powiązania między sportem amatorskim i wyczynowym oraz szkodzą otwartości i uczciwości, które są sednem europejskich tradycji sportowych. Dodatkowo organizowanie europejskich zawodów poza Europą z przyczyn komercyjnych może osłabić kulturowe i społeczne więzi między klubami, fanami i społecznościami. Przenoszenie wydarzeń sportowych poza ich naturalne otoczenie może doprowadzić do poczucia wyobcowania wśród fanów, przez co sport może przestać odgrywać istotną rolę we wzmacnianiu tożsamości lokalnej i narodowej.

Jeśli takie praktyki będą kontynuowane, istnieje ryzyko, że sport utraci swoją społeczną legitymację. Zaufanie publiczne opiera się na założeniu, że podczas rozgrywek przestrzega się równości szans, a decyzje są podejmowane na uczciwych i demokratycznych zasadach. Ochrona europejskiego modelu sportu wymaga wysiłków. UE, jej państwa członkowskie i organizacje sportowe muszą potwierdzić swoje zobowiązanie na rzecz wartości europejskiego modelu sportu, wspierać otwarte zawody i utrzymywać solidarność między sportem amatorskim i wyczynowym.

Ochrona tego modelu oznacza ochronę przejrzystości i uczciwości, przy zapewnieniu, by dostęp do zawodów i osiągnięć sportowych zależał od wyników: to przeciwieństwo niedostępności cenowej i zamkniętych systemów. Przejrzystość, którą gwarantują systemy awansu i deklasacji, odróżnia większość europejskich wydarzeń sportowych od komercyjnych przedsięwzięć. Uznanie autonomii sportu przez UE i jej państwa członkowskie nie powinno zwalniać nas z odpowiedzialności – musimy pozostać aktywni, prowadzić nieustający dialog i wykazywać zaangażowanie na rzecz ciągłej poprawy. Konieczne jest zdecydowane podejście wobec przenoszenia europejskich zawodów poza Europę z przyczyn komercyjnych, tak by przypomnieć, że wartość kulturowa i społeczna sportu nie powinna stać się jedynie towarem.

Przyznawanie praw do organizowania wydarzeń sportowych to kolejny obszar, w którym należy zwiększyć przejrzystość i legitymizację. Decyzje powinny opierać się na jasnych, podanych do wiadomości publicznej kryteriach, a ocena krajów kandydujących powinna obejmować przestrzeganie praw człowieka, standardy rządzenia i wolność prasy. W ostatnich latach dzięki doniesieniom sygnalistów i niezależnym dochodzeniom ujawniono, jak na przyznawanie praw do organizacji zawodów mogą oddziaływać nieprzejrzysty proces decyzyjny, brak nadzoru i manipulowanie treściami udostępnianymi społeczeństwu, w tym poprzez inwigilowanie dziennikarzy i kontrolowanie informacji w celu zagłuszenia głosów krytyki. Tego rodzaju doświadczenia uwypuklają zagrożenia, jakie wynikają z osłabienia przejrzystości i odpowiedzialności, i pokazują pilną potrzebę zapewnienia, by otwartość, wolność wypowiedzi i niezależny nadzór były niepodlegającymi negocjacom warunkami przyznawania praw do organizowania międzynarodowych wydarzeń sportowych i monitorowania tego procesu.

W związku z tym zaraz po podjęciu decyzji o przyznaniu praw do organizowania wydarzenia sportowego, należy całkowicie ujawnić oddane głosy i podjąć przejrzyste działania następcze, a także wprowadzić niezależny nadzór i jasne wymogi, jeśli chodzi o długoterminowe oddziaływanie społeczne i środowiskowe danego wydarzenia.

Umacnianie demokracji i przejrzystości w sporcie obejmuje jednak o wiele więcej obszarów. Dotyczy codziennego zarządzania federacjami, klubami i stowarzyszeniami, sposobów zarządzania przepływami finansowymi, sposobów ochrony i wsparcia sportowców oraz udzielania informacji. Oznacza też wspieranie tych, którzy promują uczciwość w sporcie – dziennikarzy, sygnalistów i niezależnych ekspertów – kontrola z ich strony i ich odwaga są niezbędne do zapewnienia odpowiedzialności. Zagwarantowanie im swobodnego i bezpiecznego działania jest jednym z podstawowych elementów demokratycznego zarządzania w sporcie.

Żaden kraj ani żadna organizacja nie może wprowadzić tych zmian samodzielnie. Postęp zależy od silnych sojuszy między państwami o podobnych poglądach, wspierania międzynarodowych federacji sportowych w reformach praktyk zarządczych oraz od rozwoju praktycznych narzędzi i norm w zakresie otwartości i odpowiedzialności. Promowanie edukacji i umiejętności korzystania z mediów w ekosystemie sportu jest równie ważne, by wzmacniać krytyczne i niezależne dziennikarstwo i pomagać przeciwdziałać manipulacjom i kontrolowaniu narracji.

Poprzez zbiorowe wysiłki UE, jej państwa członkowskie i organizacje sportowe mogą pomóc zapewnić, by w międzynarodowym sporcie przejrzystość i demokracja stały się regułą, a nie wyjątkiem. Sport nas jednoczy, ale też nas potrzebuje. Silny, demokratyczny i zjednoczony europejski głos jest potrzebny do obrony uczciwości w sporcie i do ochrony roli sportu jako siły, która spaja społeczeństwo.

Wszystkie państwa członkowskie są w związku z powyższym proszone o zastanowienie się nad następującymi kwestiami:

1. Jak UE i jej państwa członkowskie mogą najskuteczniej i najbardziej konkretnie wspierać międzynarodowe federacje sportowe we wzmacnianiu demokracji, przejrzystości i uczciwości w strukturach zarządczych, np. poprzez wspólne europejskie zasady dotyczące dobrego zarządzania, które wprowadzają jasne normy i oczekiwania?
2. Jak UE i jej państwa członkowskie mogą w najbardziej zdecydowany sposób bronić europejskiego modelu sportu i promować ten model – w tym wartości związane z otwartymi zawodami, solidarnością pomiędzy wszystkimi poziomami w sporcie i z odpowiedzialnością społeczną – a jednocześnie zająć się problemem lig zamkniętych i zjawiskiem przenoszenia europejskich wydarzeń sportowych poza Europę?

Czas wystąpień nie powinien przekraczać trzech minut.